

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ตึกแถวเป็นองค์ประกอบเมืองที่เกิดขึ้น ในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของเมืองอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการตัดถนนเข้าไปสู่ชุมชนที่หนาแน่น ทำให้เกิดรูปแบบการพัฒนาเมือง นำไปสู่รูปแบบเมืองใหม่ ตึกแถวนับเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์

5.1 สรุปผลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5

ตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 มีผู้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 มาแล้วแต่ส่วนใหญ่ ใช้วิธีการสำรวจจากรูปแบบสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน และเอกสารทางประวัติศาสตร์ จากการ ศึกษางานวิจัยของ ยงธนิศร์ พิมลเสถียร เห็นได้ว่างานวิจัยนั้น ศึกษาตึกแถว ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4-5 ซึ่งเป็นยุคที่เกิดตึกแถวขึ้นเป็นจำนวนมากอย่างรวดเร็ว ซึ่งศึกษาจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ต่างๆ และการสำรวจภาคสนามศึกษาวิเคราะห์รูปแบบสถาปัตยกรรมที่เกิดขึ้น และปรากฏในขณะทำการวิจัยนั้น ทำให้เข้าใจได้ว่างานวิจัยที่กล่าวมานั้นอ้างอิงรูปแบบสถาปัตยกรรมตึกแถว เป็นตัวบ่งชี้ลักษณะตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้ได้ตำแหน่งที่ตั้งของตึกแถว เป็นการศึกษาค้นคว้าจากสิ่งที่ปรากฏในปัจจุบันไปสู่อดีต เพื่อระบุว่าอาคารตึกแถวเหล่านั้นเป็นอาคารเก่าควรค่าแก่การอนุรักษ์ แต่การศึกษาจากลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่ได้จากการสำรวจนั้นไม่อาจนำมาอ้างอิงถึงยุคสมัยความเก่าใหม่ และความเป็นตึกแถวในช่วงรัชกาลนั้นได้อย่างชัดเจนเนื่องมาจากอาจมีอาคารตึกแถวหลายคูหาที่สร้างรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยรัชกาลที่ 5 แต่สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6-7 ก็เป็นไปได้

5.2 สรุปผลการศึกษาตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 จากการใช้แผนที่ ปี พ.ศ. 2450 ในการศึกษา

แผนที่กรุงเทพฯในสมัยรัชกาลที่ 5 ปี พ.ศ. 2450 เป็นแผนที่แรกซึ่งได้ระบุอาคารตึกแถวที่ปรากฏในขณะ นั้นอย่างชัดเจน เนื่องจากมีมาตราส่วนการรังวัด 1 : 1000 และระบุประเภทของอาคารบนแผนที่อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงศึกษาตึกแถวที่ปรากฏบนแผนที่ประวัติศาสตร์ปี พ.ศ. 2450 ที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบัน เพื่อเป็นการระบุยืนยันถึงที่มาของตึกแถว ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่คงอยู่ในปัจจุบัน โดยการวิเคราะห์จาก

5.2.1 การศึกษาแผนที่ปี พ.ศ. 2450 โดยทำการศึกษาดูกแถว

การศึกษาแผนที่ดึกแถว ในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่สร้างขึ้นจากแผนที่ประวัติศาสตร์ ปี พ.ศ. 2450 ทำให้เข้าใจได้ว่าดึกแถวที่สร้างขึ้นในขณะนั้น มีจำนวนมาก และวางผังการสร้างดึกแถวไปตามถนนที่ตัดขึ้นใหม่ ทั้งยังขยายเข้าไปในตรอก มีจำนวนทั้งสิ้น 2,340 คูหา หลังจากลงสำรวจภาคสนามพบว่าดึกแถวได้มีจำนวนลดน้อยลงไปเป็นจำนวนมาก

แผนที่ทางประวัติศาสตร์ ปี พ.ศ. 2450 จากการใช้แผนที่ฉบับนี้ในการศึกษาที่ตั้งของดึกแถวที่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้สามารถบ่งชี้ตำแหน่งของที่ตั้งดึกแถวได้อย่างชัดเจน เพื่อทำการลงสำรวจภาคสนาม แต่อย่างไรก็ตามจำเป็นต้องศึกษาจากรูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อใช้อ้างอิงความชัดเจนว่าเป็นดึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5

5.2.2 การลงพื้นที่สำรวจดึกแถวปี พ.ศ. 2450 ที่คงอยู่ในปัจจุบัน

5.2.2.1 ลักษณะดึกแถวสมัยรัชกาลที่ 5 ในปัจจุบัน พบดึกแถวในรูปแบบเดียวกัน ที่ยังคงอยู่เกาะกลุ่มอยู่บนพื้นที่ ดังนี้ บริเวณเวียงนครเขมร ถนนวานิช 1 ตอนต้น สองฝั่งถนนทรงสวัสดิ์ สองฝั่งถนนแปลงนาม และกลุ่มดึกแถวในรูปแบบชั้นครึ่งบริเวณเจริญกรุง 22 นอกจากนั้น ยังมีดึกแถวบางคูหาหลงเหลืออยู่แบบคูหาเดี่ยวและกลุ่มเล็กกระจายตามพื้นที่ บนถนนสายหลัก เป็นจำนวนทั้งสิ้น 310 คูหา

5.2.2.2 รูปแบบสถาปัตยกรรมดึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 จากการสังเกต บันทึกภาพ แล้วนำมาวิเคราะห์ มีทั้งสิ้น 16 รูปแบบ ซึ่งพบว่าดึกแถวแบบที่ 7 จากตารางรูปแบบดึกแถวที่ 4.13 บริเวณสองฝั่งถนนทรงสวัสดิ์ เจริญกรุง และเยาวราช เหลืออยู่จำนวนมากที่สุด มีจำนวน 63 คูหา และดึกแถวแบบที่ 14 จากตารางรูปแบบดึกแถว ที่ 4.20 ดึกแถวบริเวณเวียงนครเขมร มีจำนวนทั้งสิ้น 56 คูหา

5.2.2.3 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของดึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 ในปัจจุบัน อันประกอบด้วย

- 1) เปลี่ยนแปลงโดยการเปลี่ยนองค์ประกอบรูปด้านอาคาร ได้แก่ ส่วนหลังคา ส่วนช่องเปิด ส่วนกันสาด โดยส่วนหลังคาเกือบทุกคูหาได้ทำการเปลี่ยนกระเบื้อง และ ส่วนมากเปลี่ยนวัสดุผนังหลังคา เช่น กระเบื้องลอนคู่ ซึ่งมีจำนวนการเปลี่ยนมากที่สุด ส่วน กระเบื้องซีเมนต์สังกะสี และ เมทัลชีท พบบ้างเป็นบางส่วน ในส่วนของช่องเปิด บานประตู หน้าต่าง โดยส่วนมาก เปลี่ยนจาก บานไม้ทึบเป็นบานกระจก และ กรอบบานอลูมิเนียม ส่วนกันสาดหลังคาทั้งชั้นล่างและชั้นบน เปลี่ยนวัสดุ เป็น สังกะสี เมทัลชีท อลูมิเนียม และ ผ้าใบ
- 2) เปลี่ยนแปลงโดยการเพิ่มองค์ประกอบลงไปบนอาคารเดิม ได้แก่ ประตู และ ช่องระบายอากาศ โดยดึกแถวหลายคูหาหมักทำบานประตูเหล็กยึด ข้องทับ ประตูบานเฟี้ยมไม้

เดิม บางคูหาที่มีกล่องประตูเหล็กมีววนแทนที่ช่องระบายอากาศ เหนือประตู ช่องระบายอากาศ
หลังคา เป็นส่วนต่อเติมขึ้นสำหรับตึกแถวบางคูหาใช้โครงสร้างไม้ กับสังกะสีประกอบเป็นเพิงหมา
แหงนเพื่อใช้เป็นส่วนระบายอากาศ และ โครงสร้างไม้ใช้ทำรังของ สำหรับคูหาที่เป็นโกดัง
สินค้า

3) เปลี่ยนแปลงโดยการต่อเติมจำนวนชั้นของอาคารเดิม พบในบริเวณเชิงนคร
เกษม วาณิช 1 และถนนแปลงนาม ซึ่งหลายคูหามีการต่อเติม จากโครงสร้างอาคารเดิม ต่อเติม
ขึ้นโยใช้วัสดุเบา เช่น โครงสร้างเหล็ก และไม้ บุผนังหลังคาด้วยวัสดุเบา เช่น แผ่นยิบซัม ซีเมนต์ใย
หิน และ ไม้อัดซีเมนต์

ตึกแถวในสมัยรัชกาลที่ 5 ในปัจจุบันยังคงหลงเหลืออยู่ แต่มีจำนวนน้อย และเกิด
การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ แม้ว่าไม่พบอาคารตึกแถวที่คงสภาพเดิมอย่างสมบูรณ์คงเหลืออยู่ แต่
สามารถสันนิษฐานรูปแบบของตึกแถวได้จากการสังเกต รวบรวมความเป็นเนื้อเดิมนำส่วนต่อเติม
ออก แล้วสร้างรูปแบบที่สันนิษฐาน ได้ว่าเป็นรูปแบบเดิม